

- N.B: 1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.

Section I

- 1.** Explain the following terms in brief (any **four**) **08**
- a) Administration
  - b) Leadership
  - c) Forecasting
  - d) Policy
  - e) Scalar chain
  - f) Internal environment
  - g) Demography
  - h) Strategy
- 2.** Answer the following:- (any **two**) **16**
- a) Define management. Explain the need and features of management.
  - b) Explain the functions of management.
  - c) Write a note on Gandhian principles of management.
- 3.** Answer the following:- (any **two**) **16**
- a) Define objective. Discuss economic and social objectives of business.
  - b) What are the steps involved the planning process?
  - c) Explain the external environmental factors that influence business.
- 4.** Write short notes on:- (any **two**) **10**
- a) Levels of management
  - b) Steps involved in the process of MBO
  - c) Scientific management
  - d) Management as a science

Section II

- 5.** Explain the following terms in brief (any **four**) **08**
- a) Line organization
  - b) Accountability
  - c) Budget
  - d) Flat organization
  - e) Informal organization
  - f) Quality
  - g) Centralisation
  - h) Organisational charts

6. Answer the following:- (any **two**) 16
- a) What is organizing? Explain the principles of organizing.
  - b) Discuss the limitations of committees. Suggest measures to make them effective.
  - c) Explain the measures to resolve the conflict between line and staff.
7. Answer the following:- (any **two**) 16
- a) What is departmentation? What are the different bases of departmentation?
  - b) Write a note on span of control.
  - c) Discuss the concept of controlling. Explain the steps in controlling process.
8. Write short notes on:- (any **two**) 10
- a) Functional organization
  - b) Dimensions of quality
  - c) Co-ordination
  - d) Decentralisation
-

३

(मराठी रुपांतर)

(वेळ: ३ तास)

(गुण: १००)

- सूचना:**
- १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
  - २) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
  - ३) मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

विभाग १

१. पुढील संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा. (कोणत्याही चार) ०८
  - अ) प्रशासन
  - ब) नेतृत्व
  - क) पूर्व अंदाज
  - ड) धोरण
  - इ) सत्तासोपान
  - फ) अंतर्गत पर्यावरण
  - ग) लोकसंख्याशास्त्र
  - ह) व्यूहरचना

२. पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतीही दोन) १६
  - अ) व्यवस्थापनाची व्याख्या लिहा. व्यवस्थापनाची जरूरी व महत्त्व स्पष्ट करा.
  - ब) व्यवस्थापनाची कार्ये सविस्तर सांगा.
  - क) गांधीजींच्या व्यवस्थापनाच्या तत्वांवर टीपा लिहा.

३. पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतीही दोन) १६
  - अ) उद्दिष्टांची व्याख्या लिहा. व्यवसायांची आर्थिक व सामाजिक उद्दिष्टांची माहिती सांगा.
  - ब) नियोजन प्रक्रियेतील टप्पे कोणते ?
  - क) उद्योगधंद्यावर परिणाम करणारे बहिर्गत पर्यावरणाचे घटक विस्ताराने सांगा.

४. टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १०
- अ) व्यवस्थापनाचे स्तर
 ब) ध्येयनिष्ठ व्यवस्थापनाच्या प्रक्रियेतील टप्पे
 क) शास्त्रीय व्यवस्थापन
 ड) व्यवस्थापन एक शास्त्र

विभाग २

५. पुढील संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा. (कोणत्याही चार) ०८
- अ) रेखा संघटना
 ब) उत्तरदायित्व
 क) अंदाजपत्रक
 ड) पसरट संघटना
 इ) अनौपचारिक संघटना
 फ) गुणवत्ता
 ग) केंद्रीकरण
 ह) संघटना तक्ते
६. पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १६
- अ) संघटना म्हणजे काय ? संघटनेची तत्वे स्पष्ट करा.
 ब) समितीच्या मर्यादांची चर्चा करा. ती परिणामकारी बनविण्यासाठीचे उपाय सुचवा.
 क) साखळी व सल्लागार यांच्यातील कलह मिटवण्यासाठी उपाय सुचवा.
७. पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतीही दोन) १६
- अ) विभागीकरण म्हणजे काय ? विभागीकरण कोणत्या मुद्द्यावर आधारित असते ?
 ब) नियंत्रणाची क्षेत्रावर सविस्तर माहिती लिहा.
 क) नियंत्रणाची संकल्पना स्पष्ट करा. नियंत्रण प्रक्रियेतील टप्पे विस्ताराने सांगा.
८. टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)
- अ) कार्यात्मक संघटना
 ब) गुणवत्तेचे पैलु
 क) समन्वय
 ड) विकेंद्रीकरण